12.11.23

משרד הרווחה
משרד הבריאות
משרד החינוך

<u>הנדון: מענה פסיכולוגי לגיל הרך בעקבות אירועי 7.10 ומלחמת "חרבות ברזל"</u>

לפני כחודש התרחש האירוע הטראומטי ביותר מאז קום המדינה במהלכו אלפי משפחות חוו סכנת חיים מיידית, התמודדו עם אלימות קשה, אובדן יקיריהם וכן עם עקירה מבתיהם. ילדים צעירים בגילאי לידה עד 6 שנים, חשופים יותר מאחרים להשלכות מרחיקות הלכת של הטראומה, בהיעדר תיווך והסבר מילולי מתאים. המחקרים מראים כי הטראומה נחווית בגוף ועשויה לפגוע ביחסים קרובים שאמורים לתת לתינוקות ולפעוטות ביטחון ואמון לצורך המשך התפתחות.

מכאן שילדים בגיל הרך נמצאים כעת בסיכון מוגבר לקשיים רגשיים, התנהגותיים והתפתחותיים בכלל.

בפנייתנו זאת אנחנו דורשים התייחסות מיוחדת לגיל זה אשר נמצא בסיכון מוגבר וזקוק למענה טיפולי ורגשי תואם, עם מיומנות ספציפית לטיפול בטראומה וכן לטיפול בקשר הורה-ילד.

1. **<u>מרפאות בריאות הנפש לגיל הינקות-</u>** הטיפול הנפשי בגיל הרך הינו מורכב, ודורש מומחיות ייחודית. פסיכולוגים התפתחותיים הינם אנשי מקצוע בעלי ידע רחב בתחום ההתפתחותי והנפשי בכלל, והתמקצעות בעבודה במקרים של טראומה בגיל הרך בפרט. שאיפתנו לקדם את רווחתם הנפשית של ילדים בגיל הרך והוריהם, לסייע להם לקחת חלק ולהשתלב בקהילה מבחינה חברתית ולימודית, במצבי חיים נורמטיביים כמו גם במצבי סיכון ומשבר. עוד בטרם המלחמה היו קיימות רק 12-15, מרפאות בריאות הנפש לילדים ברחבי הארץ ותורי ההמתנה הינם ארוכים מאד ובפריפריה תור ההמתנה עלול להיות כשנה. כיום הביקוש לטיפול רגשי עבור תינוקות, פעוטות והוריהם הינו גבוהה וההתערבות המהירה הינה קריטית להמשך התפתחות תקינה. לאור זאת יש:
   - להקים ברחבי הארץ מרפאות נוספות לבריאות הנפש לגיל הרך.
   - להכניס תקנים של פסיכולוגים התפתחותיים ליחידות בריאות הנפש הקיימות בארץ (מרפאות נוער, נשים, מבוגרים)
   - להעלות למודעות הציבור כי חשוב לטפל גם בתינוקות ובפעוטות הקטנים, שכן הטראומה, גם אם איננה מדוברת, הינה נוכחת בגוף ובנפש.
2. **<u>מרפאות התפתחות הילד</u>**- אל מערך שירותי התפתחות הילד במסגרת בתי החולים וקופות החולים מופנים ילדים הסובלים מאיחור התפתחותי, בעיות סומטיות, נוירולוגיות, תסמונות גנטיות ועוד. תורי ההמתנה לקבלת שירותים התפתחותיים כיום הינם חריגים ובלתי מתקבלים על הדעת (בין 6 חודשים עד ליותר משנה ואף שנתיים בפריפריה). לאור הטראומה, המלחמה, העדר מענים רגשיים והעדר מסגרות חינוכיות, נראה כי שיעורי התחלואה יעלו והצורך באבחון וטיפול יתגברו. ידוע היטב כי להתפתחותם של ילדים צעירים אין זמן המתנה: זמנם של הילדים בגיל הרך מוקצב, ומתן התערבות מוקדמת הינה קריטית. מצבם של הילדים הנזקקים לטיפולים הולך ומחמיר ככל שזמן ההמתנה מתארך. בהעדר מענה זה הפערים ההתפתחותיים יגדלו והפעוטות לא יקבלו את המענה הטיפולי או החינוכי המתאים להם.

- יש להקים בהקדם מערך התפתחות הילד במוקדי האוכלוסייה המפונה וכן להגדיל את מערך התפתחות הילד ברחבי הארץ בכדי להגביר את היכולת לתת מענה התפתחותי ולצמצם את פערי ההתפתחות.

3. **<u>מעונות יום באזורי משפחות מפונות-</u>** לצורך בניית חוסן, פיתוח ההתפתחות, מניעת טראומה וחזרה לשגרה עבור פעוטות והוריהם, יש צורך במסגרת חינוכית רציפה ותואמת. יש לדאוג כי המסגרת החינוכית תתנהל בהתאם לתקנות חוק הפיקוח **וכי המטפלות-מחנכות וכל הצוות יקבלו הדרכה חינוכית-התפתחותית מקצועית מתמשכת** אשר תספק ידע עשיר ועדכני, תעזור במידת הצורך בהתמודדות עם פעוטות נפגעי טראומה והוריהם, תעזור בשחיקת הצוות לאור הטיפול האינטנסיבי ותאפשר איתור מוקדם של תינוקות ופעוטות בסיכון התפתחותי.
4. **<u>השתלבות פסיכולוגים התפתחותיים במערכי סדרי דין של משרד הרווחה-</u>** אירוע מטלטל זה השפיע על משפחות רבות ועל מערכות היחסים. בצוותים הדנים במקרים של קונפליקטים זוגיים בעצימות גבוהה, בתיקי אומנה ואימוץ, יש לקחת בחשבון את צרכיהם של ילדים בגיל הרך ואת חשיבות הקשר עם דמויות הוריות מיטביות.

- יש לשלב פסיכולוג התפתחותי כאיש מקצוע קבוע בצוותים של משרד הרווחה, כחלק מצוותי חשיבה והחלטה, מקבלת המקרה ולאורך כל הטיפול בו.

<u>לסיכום,</u>

המענים הנדרשים הינם רבים והזמן הולך ואוזל. אך לצערנו מצב הפסיכולוגיה הציבורית, המגויסת כעת לתת מענה הינו קשה ביותר. **השכר המביש לאורך השנים הוביל לייבוש הפסיכולוגיה הציבורית ונטישתם של פסיכולוגים רבים. באירוע הלאומי הקשה הזה, יש צורך דחוף בגיוס רחב של פסיכולוגים תוך שיפור משמעותי של השכר והעלאת כמות התקנים.**

אנו, הפסיכולוגים ההתפתחותיים, מתריעים על מצבם הרגשי וההתפתחותי של הפעוטות והתינוקות בגיל הרך ומבקשים באופן דחוף כי תתבצע חשיבה על המענים ההתפתחותיים המתאימים כפי שהוצגו במסמך זה.

אנחנו מעמידים את תחום הידע שלנו לרשות כל ודורשים להיות חלק מועדות וישיבות של קבלת החלטות.

בברכה,

ראשי פורום הארגונים למען הפסיכולוגיה הציבורית,

יורם שליאר

יו"ר הסתדרות הפסיכולוגים בישראל

יפעת שדה ודי"ר נעם יצחקי

יו"ר משותפות
התנועה למען הפסיכולוגיה הציבורית